

The Impact of Communication on Human Socialization

[Impactul comunicării asupra procesului de socializare]

Oana Mariana CIUCHI¹, Teodora Daniela CHICIOREANU¹

¹ National University of Science and Technology Politehnica Bucharest, Department of Training for Teaching Career and Socio-Humanities Sciences, Romania, oana_mariana.ciuchi@upb.ro

² National University of Science and Technology Politehnica Bucharest, Department of Training for Teaching Career and Socio-Humanities Sciences, Romania, teodora.chicioreanu@upb.ro

Abstract

The present paper is a descriptive study that investigates the impact of psychological communication processes on the socialization of the human individual. The roles of communication in the essential phases of the complex process of human socialization are highlighted, along with the main functions of language. Thus, this work can be seen as a synthesis that addresses a topic of enduring relevance within the social environment, emphasizing the ways for optimizing human integration through the development and diversification of communication methods, techniques, and tools.

Keywords: communication, socialization, educational communication, social environment.

How to cite: Ciuchi, O.M., & Chicioreanu, T.D. (2025). The Impact of Communication on Human Socialization. *Anuarul Universității "Petre Andrei" din Iaș Fascicula: Asistență Socială, Sociologie, Psihologie*, 33, 73-79.
<https://doi.org/10.63331/upasw/33/07>

Introducere

Comunicarea este o dimensiune fundamentală a existenței umane, un proces prin care se transmit mesaje, informații, emoții, valori și norme între indivizii umani. Comunicarea nu este doar un instrument funcțional, ci și un mecanism psihosocial esențial în formarea/ dezvoltarea/ perfectarea/ rafinarea personalității. Comunicarea nu are doar o funcție de transmitere a informațiilor, ci este un proces dinamic și interactiv, prin care individul își construiește și reconfigurează imaginea de sine și raportul cu ceilalți. Aceasta presupune existența unui cod comun, a unui context comunicativ și a unei relații reciproce între emițător și receptor/ receptori. În procesul de socializare, comunicarea este o punte între individual și colectiv, între biologia umană și cultura socială. Aceasta facilitează integrarea în grupuri sociale diverse și permite individului să participe activ la viața socială, să-și exprime valorile și convingerile, dar și să le adapteze în funcție de reacțiile celor din jur. Comunicarea este, astfel, mai mult decât o activitate, este un mecanism de adaptare și de transformare personală și socială, fără de care procesul de socializare ar fi imposibil.

După cum afirmă Abric, „comunicarea are o valoare de construcție, de coeziune și de reglaj al relațiilor sociale”¹, fiind atât cauză, cât și efect al socializării. Fără comunicare, copilul nu ar putea învăța limbajul, nu ar putea înțelege regulile conviețuirii și nu și-ar putea construi identitatea.

Comunicarea – mijloc de învățare socială

Procesul de socializare începe încă din primii ani de viață și continuă pe tot parcursul existenței. Un copil învață ce este „bine” și ce este „rău” prin intermediul mesajelor verbale și nonverbale transmise de părinți, frați, educatori sau alte persoane semnificative.

Conform lui Harwood, Miller și Vasta, „limbajul nu este doar un mijloc de exprimare, ci și o unealtă de învățare socială”². A învăța să vorbești înseamnă a învăța să te poziționezi față de ceilalți și să îți asumi roluri sociale.

De asemenea, comunicarea este strâns legată de procesele de învățare informală și nonformală. Prin observație, imitare și feedback, individul își formează comportamente și atitudini ce contribuie la integrarea în mediul social. Rolul limbajului în această etapă este crucial, fiind modalitatea prin care valorile și normele sunt transmise intergenerațional.

Rolul comunicării în familie

Familia este considerată „prima școală de socializare”, unde copilul învață nu doar să vorbească, ci și să interpreteze comportamente, gesturi, expresii. În acest sens, comunicarea are o funcție formativă esențială. Potrivit lui Lazarev, părinții joacă un rol esențial în acest proces, iar „educația comunicării începe prin modul în care părinții își exprimă iubirea, critica sau aprobarea”³. Dacă părinții comunică într-un mod cald, clar și receptiv, copilul va învăța să

¹ Jean-Claude Abric, *Psihologia comunicării. Teorii și metode* (Iași: Editura Polirom, 2002), 15.

² Robin Harwood, Scott Miller și Ross Vasta, *Psihologia copilului* (Iași: Editura Polirom, 2010), 163.

³ Serghei Nicolaevici Lazarev, *Educația părinților* (București: Editura Stanpress, 2009), 143.

facă același lucru în relațiile sale. Astfel, limbajul devine nu doar un instrument cognitiv, ci și unul relațional, prin care copilul se integrează în rețeaua simbolică a societății. Acesta învață nu doar să vorbească, ci să asculte, să colaboreze, să accepte diferența și să contribuie activ la viața comunitară.

Mitrofan & Mitrofan consideră că în familie se dezvoltă „codurile comunicative de bază ale copilului, care vor fi apoi utilizate și în alte medii sociale”⁴. Stilul parental influențează direct comportamentul social al copilului. În cadrul familiei, stilurile de comunicare pot varia semnificativ și au efecte directe asupra dezvoltării copiilor. Stilul autoritar, de exemplu, limitează exprimarea liberă a opiniilor și poate genera conformism sau revoltă. În schimb, stilul democratic favorizează exprimarea ideilor și dezvoltarea gândirii critice. După cum susține Druță, familia este „matricea primară a socializării, în care copilul învață să-și gestioneze comportamentele prin raportare la ceilalți”⁵.

În plus, comunicarea afectivă, empatică, contribuie la dezvoltarea atașamentului securizant, esențial pentru dezvoltarea socio-emoțională ulterioară. Un mediu familial armonios facilitează exprimarea emoțiilor și dezvoltarea inteligenței emoționale. Încă din primii ani de viață, copilul învață prin comunicare. Harwood, Miller și Vasta subliniază faptul că „schimbul verbal cu adultul oferă copilului oportunitatea de a învăța regulile comportamentale și de a-și contura identitatea socială”⁶. Primele forme de comunicare apar încă din perioada neonatală, când copilul răspunde prin plâns, gângurit sau expresii faciale. Aceste forme preverbale constituie fundamentul pentru dezvoltarea ulterioară a limbajului și a competențelor sociale.

Comunicarea nu este doar o abilitate tehnică, ci și o expresie a relațiilor afective. În relația părinte-copil, tonul vocii, frecvența interacțiunii și receptivitatea la nevoile copilului influențează sentimentul de securitate, încredere și atașament. Astfel, copilul învață nu doar cuvinte, ci și emoții, reacții și comportamente sociale. Comunicarea este un exercițiu continuu de interpretare și re-interpretare a realității sociale, în funcție de experiențele trăite și de interacțiunile avute.

Potrivit lui Abric, comunicarea este un proces psihosocial fundamental, „un act de schimb între indivizi, care permite transmiterea și interiorizarea valorilor, normelor și atitudinilor sociale”⁷. Comunicarea este, prin excelență, un act de interacțiune și influență reciprocă între membrii societății. Aceasta nu presupune doar schimbul de mesaje, ci și împărtășirea unei semnificații comune, esențială pentru integrarea socială. În viziunea autorului, comunicarea este o formă de mediere simbolică a realității sociale. Ea nu doar reflectă societatea, ci o modelează, o restructurează permanent prin intermediul reprezentărilor sociale, simbolurilor, valorilor și normelor. Fiecare interacțiune comunicativă implică o negociere de sensuri, prin care indivizii construiesc realitatea socială în care trăiesc.

⁴ Iolanda Mitrofan, *Cuplul conjugal – armonie și dizarmonie* (București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1989), 74.

⁵ Florin Druță, *Psihosociologia familiei* (București: Editura Didactică și Pedagogică, 1998), 112.

⁶ Harwood, Miller și Vasta, *Psihologia copilului*, 63.

⁷ Abric, *Psihologia comunicării*, 17.

Comunicarea devine astfel un vector al socializării, dar și un instrument al socializării continue, care are loc nu doar în copilărie, ci și pe parcursul întregii vieți. Interacțiunile constante cu familia, cu grupul de prieteni, cu colegii sau cu autoritățile contribuie la ajustarea identității și comportamentului. În mediul profesional, de exemplu, comunicarea determină adaptarea la cultura organizațională. În comunitățile etnice sau religioase, comunicarea poate consolida sau poate contesta normele tradiționale. În toate aceste contexte, indivizii își rafinează percepțiile și învață ce este „acceptabil” sau „dezirabil” în acel grup. Comunicarea este deci mai mult decât o unealtă - este mediul însăși în care socializarea se produce.

Comunicarea în mediul educațional

Școala este spațiul unde comunicarea devine mai formalizată, dar la fel de importantă. Aici, copiii interacționează cu autorități (profesori) și cu egalii lor, învățând reguli de cooperare, competiție, negociere. Toate aceste procese sunt facilitate de comunicare.

Diaconu afirmă că „educația este în mod esențial un act de comunicare structurat și dirijat, care presupune o relație bidirecțională între educator și educat”⁸. O comunicare clară, empatică și coerentă este cheia unui proces educațional de succes.

De asemenea, comunicarea în clasă, joacă un rol important în incluziunea socială și în reducerea discriminării. Prin dialog și colaborare, elevii învață toleranța, acceptarea diversității și respectul reciproc. Comunicarea educațională nu se limitează doar la transmiterea de cunoștințe, ci vizează și dezvoltarea relațiilor de încredere între profesori și elevi. Astfel, profesorul nu este doar un transmițător de informații, ci și un model comportamental. Potrivit lui Bocoș, actul educațional este în esență „o relație interumană construită prin comunicare, influență și empatie”⁹.

Așa cum observă și Verza & Verza (2000), dezvoltarea psihosocială a copilului depinde în mare măsură de „calitatea și consistența stimulilor comunicaționali”¹⁰. Copiii care cresc într-un mediu comunicativ deschis și empatic sunt mai bine pregătiți pentru a face față provocărilor sociale, a construi relații sănătoase și a dezvolta empatie. În schimb, lipsa comunicării sau prezența unui mediu conflictual poate genera insecuritate, retragere sau comportamente agresive. Comunicarea este, astfel, o verigă esențială în formarea unui individ capabil de adaptare și integrare socială.

Astfel, în literatura de specialitate se dezvoltă termenul de comunicare educațională/ didactică a cărei semnificație poate fi sintetizată ca fiind procesul de interacțiune dintre educator și educabili, ca agenți educaționali implicați nemijlocit în demersuri didactice, proces în cadrul căruia se realizează schimburi interpersonale de mesaje/ semnificații/ decizii/ judecăți de valoare/ stări afective, în vederea atingerii finalităților educaționale.

⁸ Mihai Diaconu, *Sociologia educației* (București: Editura ASE, 2015), 69.

⁹ Mușata D. Bocoș, *Dicționar praxiologic de pedagogie*, vol. V (Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană, 2019), 257.

¹⁰ Emil Verza și Florin Emil Verza, *Repere psihogenetice și psihodinamice în cunoașterea și evaluarea copilului* (București, Editura Pro Humanitate, 2000), 119.

Comunicarea în viața de adult- în comunitate

În perioada adultă, comunicarea rămâne un element fundamental în construirea relațiilor sociale. Relațiile de cuplu, familiale, profesionale sau comunitare sunt toate bazate pe comunicare eficientă.

Mitrofan consideră că „acolo unde nu există dialog autentic, apar dizarmoniile relaționale care pot duce la conflict sau la destrămare”¹¹. În comunitate, comunicarea creează coeziune, solidaritate și identitate colectivă.

Pitulac afirmă că „interacțiunea comunicațională în comunitate creează legături de încredere, bază a capitalului social și a cooperării eficiente”¹². Comunicarea este, așadar, liantul invizibil care susține funcționarea socială.

Comunicarea este mijlocul prin care copilul și adultul dobândesc valori, norme, reguli de conduită și competențe sociale. Limbajul are funcții multiple: descriptivă (numește lucrurile și acțiunile), expresivă (exprimă emoții), reglatoare (coordonează comportamente) și simbolică (reprezintă concepte, valori, norme). Prin intermediul limbajului, individul nu doar că exprimă gânduri, ci învață să își regleze comportamentul, să colaboreze, să negocieze, să-și apere punctul de vedere sau să-și exprime nevoile într-un mod acceptabil social.

De asemenea, limbajul contribuie la formarea conștiinței de sine și a conștiinței sociale. Prin dialogul cu ceilalți, individul își clarifică identitatea, înțelege perspectivele alternative și se adaptează la cerințele colectivității. Mai mult, comunicarea facilitează procesul de identificare cu modele sociale, dar și delimitarea de acestea, în funcție de etapa de dezvoltare. În adolescență, spre exemplu, comunicarea are un rol esențial în procesul de individualizare și în contestarea autorității.

Mass-media și noile tehnologii

Mass-media (televiziune, radio, presa scrisă) și, noile tehnologii de comunicare (internet, rețele sociale) au devenit agenți de socializare de o importanță considerabilă. Ele transmit modele de comportament, stiluri de viață, valori și stereotipuri, influențând percepțiile indivizilor despre lume și despre sine. Comunicarea online, deși virtuală, are un impact real asupra identității, relațiilor și proceselor de socializare, generând noi forme de interacțiune și noi comunități. De exemplu, participarea la forumuri online sau grupuri de discuții permite indivizilor să-și exploreze interesele, să-și construiască rețele sociale și chiar să-și modeleze identitatea în mediul digital. Noile tehnologii oferă și oportunități unice pentru socializare. Ele pot facilita conectarea cu persoane din diverse medii, extinderea rețelelor sociale și accesul la resurse educaționale. Rolul comunicării mediate de tehnologie este în continuă evoluție și necesită o înțelegere profundă a impactului său asupra dezvoltării umane și sociale.

¹¹ Mitrofan, *Cuplul conjugal*, 102.

¹² Tudor Pitulac, *Sociologia comunității* (Iași: Editura Institutul European, 2009), 98.

Diversitatea culturală și barierele de comunicare

Într-o lume tot mai globalizată, comunicarea interculturală este o provocare. Diferențele în stilurile de comunicare verbală și nonverbală pot duce la neînțelegeri și conflicte. O socializare eficientă într-un context multicultural necesită dezvoltarea sensibilității culturale și a abilităților de comunicare adaptative.

Socializarea este un proces de comunicare interactivă a valorilor, normelor și modelelor de comportament specifice unui grup sau unei societăți, desfășurat în evoluția individului pe parcursul întregii sale vieți. Ființa umană percepe influențele mediului în care trăiește în raport de modul propriu de gândire și de acțiune. Există o aptitudine pentru socializare? Ființa umană are disponibilitatea de a recepta înrâuririle agenților socializării și de a-și structura comportamentul conform cerințelor sociale. Procesul socializării îl formează pe individ pentru stimulii sociali și îi dezvoltă deprinderile și conștiința asumării obligațiilor sociale asociate cu drepturile conferite de contextul social și cultural.

Socializarea este, așadar, procesul prin care individul deprinde treptat, prin interacțiunea cu alții și participând la viața socială, normele, valorile, gândirea, cunoștințele unei anumite culturi în care s-a născut. Prin socializare subiectul uman devine conștient de sine însuși, și se afirmă ca o persoană capabilă de cunoaștere. Socializarea este un proces activ și nu o formă de "programare culturală", așa cum s-a crezut la un moment dat. Ființa umană interiorizează activ modelele, normele, valorile și comportamentul cu care vine în contact, modificându-le în conformitate cu scopurile și interesele sale în cadrul stabilit de societate sau de grup.

Prin urmare, rezultă că procesul de socializare are finalități la mai multe niveluri: psihică - dezvoltarea la copil a trăsăturilor psihice constante prin care el își capătă o identitate în raport de ceilalți semenii; socială - formarea deprinderilor de exercitare corectă a statuturilor și rolurilor sociale necesare în integrarea socială; culturală - asimilarea simbolurilor, limbajului și valorilor mediului de viață, într-un cuvânt a unui model cultural.

Astfel, socializarea se caracterizează prin faptul că: este un proces fundamental prin intermediul căruia orice societate își proiectează, reproduce și realizează, prin conduite adecvate ale membrilor săi, modelul normativ și cultural; facilitează existența normală a vieții sociale, asigurând stabilitatea și funcționalitatea structurilor sociale, coeziunea internă și continuitatea grupului social; definește acele procese, mecanisme și instituții prin care orice societate se reproduce în fizionomia personalității umane care îi este specifică, în structuri de comportament ce răspund statuturilor și rolurilor predominante în societatea dată, așteptărilor și prescripțiilor înscrise în modelul ei socio-cultural și etic; finalitatea socializării constă în încrustarea sistemului valorico-normativ în conștiința fiecărui membru al societății respective; procesul de socializare fiind acea parte a influenței complete a mediului, care aduce individul la participarea la viața socială, îl învață cum să se comporte conform normelor în vigoare, îl învață să anteaie cultura, îl face capabil să se întretină și să îndeplinească anumite roluri sociale (Jan Szczepansky); asimilează indivizii în grupuri și grupurile în societate

Concluzii

Comunicarea este motorul esențial al procesului de socializare. Fie că este vorba despre mediul familial, școlar, profesional sau comunitar, prin comunicare individul învață să fie parte a societății, să-și înțeleagă rolurile, să colaboreze și să se afirme.

Fără o comunicare eficientă și empatică, socializarea nu ar putea avea loc, iar adaptarea individului ar fi compromisă. De aceea, este esențial ca toate instituțiile sociale să cultive modele sănătoase de comunicare, care să faciliteze integrarea, cooperarea și dezvoltarea armonioasă a individului. Pentru ca socializarea să fie eficientă, este necesar ca individul să dispună de competențe de comunicare dezvoltate. Acestea pot fi formate și cultivate prin educație continuă, traininguri, consiliere psihologică și implicare în activități comunitare. Comunicarea este, prin urmare, atât un mijloc de adaptare, cât și o resursă strategică pentru dezvoltarea personală și socială.

References

- Abrie, Jean-Claude. *Psihologia comunicării. Teorii și metode*. Iași: Editura Polirom, 2002.
- Bocoș, Mușata Dacia. *Dicționar praxiologic de pedagogie*. Vol. V. Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană, 2019.
- Diaconu, Mihai. *Sociologia educației*. București: Editura ASE, 2015.
- Druță, Florin. *Psihosociologia familiei*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1998.
- Harwood, Robin, Scott Miller și Ross Vasta. *Psihologia copilului*. Iași: Editura Polirom, 2010.
- Lazarev, Serghei Nicolaevici. *Educația părinților*. București: Editura Stanpress, 2009.
- Mitrofan, Iolanda. *Cuplul conjugal – armonie și dizarmonie*. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1989.
- Pitulac, Tudor. *Sociologia comunității*. Iași: Editura Institutul European, 2009.
- Verza, Emil, și Florin Emil Verza. *Repere psihogenetice și psihodinamice în cunoașterea și evaluarea copilului*. București, 2000.